

Nr 26.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning i viss del av förordningen den 4 juni 1948 (nr 278) med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 februari 1951 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 66, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen antaga följande vid propositionen fogade

F ö r s l a g

till

förordning om fortsatt tillämpning i viss del av förordningen den 4 juni 1948] (nr 278) med] provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m.

Härigenom förordnas, att vad i förordningen den 4 juni 1948, nr 278, stadgas angående rätt för skattskyldig att vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1948—1950, njuta avdrag för belopp, som av årsvinsten avsättes till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier, skall äga motsvarande tillämpning beträffande de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1951—1953.

Till utskottets behandling ha hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 334 av herrar *Velander* och *Werner* samt II: 446 av herr *Hagberg* i Malmö m. fl., vari hemställts, »att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 66 med förslag till förordning om fortsatt tillämpning i viss del av förordningen den 4 juni 1948 (nr 278) med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager m. m. för sin del måtte antaga följande förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar:

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1951—1953, äger skattskyldig njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar.

2 §.

Avdrag enligt 1 § må för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier eller för tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen, som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgörande oberoende anledning.

3 §.

Investeringsfond må jämlikt denna förordning tagas i anspråk under visst beskattningsår *dels* för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret, *dels ock* för nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar, i den mån tillverkningen eller anskaffningen innefattar lagerökning under året.

4 §.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 3 § avsedd avskrivning å inventarier eller nedskrivning å varulager med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall så anses, som om den ifrågavarande tillgången i beskattningsavseende avskrivits eller nedskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

5 §.

Hava till investeringsfond avsatta medel icke tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, skola medlen upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse för nämnda beskattningsår. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året för det antal taxeringsår som förflutit efter det, då avdraget för avsättningen skett, till och med det då beloppet taxeras.

Vid den taxering, då återföring till beskattning sker, må varken nettointäkten eller den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningen jämte ränta.

6 §.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk i annan ordning än i 3 § sägs, eller har skattskyldig trätt i likvidation, skola till fonden avsatta medel återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder fonden tagits i anspråk eller beslutet om likvidationen fattats. Till beloppet skall därvid läggas ränta enligt i 5 § angivna grunder, dock att i fall av likvidation räntan skall beräknas efter endast två procent.

Vid återföring av medel till beskattning enligt första stycket skall vad i 5 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Vid tillämpning av denna förordning skola tidigare till investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsättningar.

8 §.

Har taxeringsnämnd påfört taxering enligt 5 eller 6 §, skall taxeringsnämndens ordförande i förekommande fall lämna taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där taxering bör äga rum, erforderliga meddelanden till ledning vid taxeringen inom dessa distrikt.

9 §.

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling.

10 §.

För tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då den enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med denna förordnings ikraftträdande skall följande iakttagas:

Har avsättning av medel till investeringsfond enligt denna förordning icke skett i balansräkningen för det beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1951, må såsom fondavsättning godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skall göras av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat disponeras för det ändamål, vartill fonden jämligt 3 § må tagas i anspråk. Förklaring som nu sagts jämte uppgift enligt 9 § må avgivas till taxeringsnämnd, innan denna fattat beslut rörande taxe-

ringen, eller till prövningsnämnd i samband med besvär inom den i 119 § taxeringsförordningen angivna tiden».

samt

2) de likalydande motionerna I: 335 av herrar *Domö* och *Svärd* samt II: 445 av herr *Birke* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen ville besluta om fortsatt tillämpning av förordningen den 4 juni 1948 (nr 278) med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager i dess helhet beträffande de beskattningsår, för vilka taxering verkställles åren 1951—1953».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 335 och II: 446.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Bestämmelser rörande investeringsfond för ersättande av förkrigslager meddelades genom *förordningen den 12 juni 1942 (nr 371)* om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond, vilken förordning i vissa delar ändrades genom förordningen den 9 juni 1944, nr 279. Genom dessa författningsändringar meddelades bestämmelser om s. k. eldsvådefonder. 1942 års lagstiftning avsåg avsättningar under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1942—1947. Genom *förordning den 2 maj 1947 (nr 174)* om investeringsfonder har tillskapats en permanent lagstiftning angående avsättning till sådana fonder. I 1947 års förordning, som tillkom uteslutande i syfte att befordra konjunkturutjämnningen, medtogos icke bestämmelser om investeringsfond för ersättande av förkrigslager. Ej heller upptogs i denna förordning bestämmelser om eldsvådefonder.

Rörande det närmare innehållet i 1942 och 1947 års förordningar tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 2—4).

Genom *förordningen den 4 juni 1948 (nr 278)* med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m. meddelades ytterligare bestämmelser rörande skattefria fondavsättningar. Enligt nämnda förordning ägde skattskyldig fysisk eller juridisk person vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1948—1950, njuta avdrag för belopp som, i enlighet med bestämmelserna i förordningen, av årsvinsten avsattes till investeringsfond för ersättande av normallager eller till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier. Dessa fonder motsvarade i huvudsak investeringsfond för ersättande av förkrigslager respektive s. k. eldsvådefond för inventarier enligt 1944 års lagstiftning.

Avdrag må för visst beskattningsår i fråga om investeringsfond för ersättande av normallager icke överstiga ett belopp, motsvarande minskning av dold reserv i varulager i samband med lagerminskning från utgången av

det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, till utgången av det beskattningsår varom fråga är. I fråga om särskild investeringsfond för ersättning av förlorade inventarier må avdraget icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning. Beträffande investeringsfond för ersättning av normallager skulle dock iakttagas att — med undantag för de fall där lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning — avdrag icke finge ske med större belopp än sjuttio procent av anskaffningskostnaden vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, för det efter nämnda tidpunkt avgångna lagret. Vidare skulle beträffande fond av sistnämnda slag iakttagas att, om den skattskyldige under tidigare beskattningsår åtnjutit avdrag för avsättning till sådan fond, det avdrag, som enligt förenämnda bestämmelser eljest skolat medgivnas, skulle minskas med tidigare åtnjutet avdrag. Investeringsfond jämlikt 1948 års förordning må tagas i anspråk för fondens ändamål enligt den skattskyldiges bestämmande, dock senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdrag för avsättningen ägt rum.

Vid framläggandet av förslag till 1948 års förordning (proposition nr 204 till 1948 års riksdag) framhöll dåvarande departementschefen att de genom kriget minskade lagren under åren 1946 och 1947 i regel åter syntes hava nått normal storlek. Emellertid torde man böra räkna med att lagren ånyo nedgått eller komme att nedgå på grund av den minskade import och ökade export, som det rådande läget nödvändiggjorde. Det syntes därför finnas fog för den av de berörda näringsorganisationerna hävdade meningen, att behov allt fortfarande föreläge av bestämmelser, som möjliggjorde för en skattskyldig att vid taxering erhålla avdrag i viss utsträckning för avsättning till investeringsfond för ersättning av det avgångna lagret. Beträffande s. k. eldsvådefonder för inventarier framhöll departementschefen, att de skäl, som tidigare motiverat särskilda bestämmelser rörande avsättning till sådan fond, fortfarande vore för handen. I avbidan på en definitiv reglering av förevarande spörsmål förordade departementschefen att de förut gällande bestämmelserna skulle äga tillämpning jämväl med avseende å de taxeringar, som verkställdes åren 1948—1950.

I skrivelse den 30 november 1950 ha Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund och Sveriges köpmannaförbund hemställt, att förordningen den 4 juni 1948 måtte utsträckas att gälla ytterligare under viss tid, förslagsvis tre år, eller sålunda under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes under åren 1951—1953.

Rörande innehållet i denna framställning får utskottet hänvisa till propositionen (s. 6—7).

Departementschefen har till stöd för det i propositionen framlagda förslaget anfört följande:

»Det är önskvärt att krigs- och efterkrigstidens provisoriska lagstiftning avvecklas på de områden, där så kan ske. Detta gäller särskilt i de fall, då statsmakterna efter krigets slut genomfört en permanent, för normala förhållanden avpassad lagstiftning på det område, varom fråga är.

Vad angår de genom 1948 års provisoriska lagstiftning införda investeringsfonderna för ersättande av normallager kunde det redan vid bestämmelsernas tillkomst råda en viss tvekan om det befogade i att genomföra den ifrågavarande lagstiftningen. Det är uppenbart att denna tvekan måste göra sig än mera gällande då nu — tre år senare — fråga uppkommit om en eventuell prolongering av bestämmelserna på ytterligare tre år.

Därvid bör även framhållas att numera så pass lång tid förflutit sedan utgången av beskattningsåret 1946, att det ter sig skäligen omotiverat att nu medgiva skattefria fondavsättningar på grundval av de minskningar, som 1946 års lager må hava undergått. Vidare må framhållas att en fortsatt rätt till avdrag för avsättningar till normallagerfonder skulle — i sådana fall där lagerminskning och fondavsättning skett under år 1950 samt lagerökning ägt rum under år 1951 — komplicera den föreslagna lagstiftningen om investeringsskatt. Jag kan sålunda för min del icke finna, att situationen är sådan, att det kan anses tillräckligt motiverat att genomföra en prolongering av bestämmelserna om normallagerfonder. Jag anser mig alltså icke böra framlägga något förslag härom.

Vad åter angår de fall, då inventarier förlorats till följd av eldsvåda eller därmed jämförlig anledning eller statligt förfogande, synes det rimligt att medgiva förlängning av lagstiftningens giltighetstid. För dylika fall föreligger otvivelaktigt, såsom departementschefen år 1948 framhöll, ett behov av särskilda författningsbestämmelser jämväl för framtiden. Jag förordar därför, att 1948 års lagstiftning i sistnämnda del förlänas fortsatt giltighet under ytterligare tre år. Jag vill i anslutning härtill anmärka, att jag förutsätter att frågan om de permanenta bestämmelser, som i sist berörda del kunna erfordras, kommer att upptagas vid den översyn av kommunalskattelagen, som 1950 års skattelagssakkunniga ha att verkställa.

Jag torde i detta sammanhang jämväl få erinra om att enligt det nyligen framlagda förslaget till investeringsskatt (prop. nr 33) avsättning till investeringsfond regelmässigt skall medföra skyldighet att gälda sådan skatt. Undantag har föreslagits allenast beträffande avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier; dylik avsättning avses alltså skola få ske utan att föranleda skyldighet att gälda investeringsskatt.»

Av innehållet i de i ämnet väckta *motionerna* må här återgivas följande.

I de likalydande *motionerna* I:334 och II:446 har framhållits, att 1944 års allmänna skattekommitté i sitt betänkande (SOU 1949:9) erinrat om att enligt 19 och 28 §§ kommunalskattelagen ersätt-

ning, som på grund av försäkring av fast eller lös egendom utfallit vid inträffat försäkringsfall, beskattades där den utfallna ersättningen vore att anse som intäkt av rörelse. Inträffade ett försäkringsfall under sådana omständigheter, att hela intäkten måste uppgivas till beskattning, vilket kunde inträffa t. ex. då ett brandskadat lager icke kunde förnyas på grund av varubrist eller annan orsak, kunde, enligt vad kommittén framhållit, beskattningens verkningar bliva ur rättvisesynpunkt otillfredsställande. Detta spörsmål hade emellertid, fortsatte kommittén, redan beaktats genom förordningen den 4 juni 1948 med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m. Den lättnad i beskattningen, som medgavs enligt dessa bestämmelser, funne kommittén befogad. Även det sätt, på vilket spörsmålet lösts, syntes tillfredsställande. Beskattningens olägenheter i dessa fall berodde nämligen icke blott på den statliga inkomstskattens progressivitet utan även på brist på avskrivningsunderlag. Det vore under sådana omständigheter naturligast, att problemet löstes efter de principer, på vilka nyssnämnda förordning byggde.

Den föreliggande propositionen innebure att hittills gällande bestämmelser för förhindrande av de utav kommittén konstaterade obilliga verkningarna i beskattningshänseende komme att provisoriskt förlängas, i vad anginge ersättning för maskiner och inventarier, medan däremot bestämmelserna rörande beskattning av brandstodsersättning o. d. för lagertillgångar föresloges skola upphävas. Någon motivering därför lämnades icke i propositionen. Enligt motionärernas mening föreläge lika starka skäl för bibehållande av bestämmelser, som möjliggjorde att utfallande ersättning kunde användas för återanskaffning av förlorade lagertillgångar som för anskaffning av förlorade maskiner och inventarier. För att ytterligare belysa den föreliggande frågan kunde hänvisas till en i tidskriften Gjallarhornet nr 1 för år 1951 s. 7 intagen redogörelse för brandskador under år 1950, avseende värden å 100 000 kronor och däröver. Till komplettering av de i tidskriften lämnade uppgifterna ville motionärerna anföra några exempel på de belopp, varmed ersättning för förlorade lagertillgångar i anledning av en del av de i tidskriften omnämnda eldsvådorna, enligt vad som inhämtats, blivit utbetalade. Ett statsägt aktiebolag omkring 350 000 kronor, en skoaffär 280 000 kronor, en radiofabrik omkring 750 000 kronor, en vagnfabrik omkring 200 000 kronor, en möbelfabrik omkring 35 000 kronor, en lanthandel omkring 45 000 kronor, en skofabrik omkring 200 000 kronor och en brädgård 750 000 kronor. Åtskilliga av dessa belopp syntes hava uppburits av företag, som icke ägts av juridisk person. Det låge i sakens natur, att avhjälpande av de skador eldsvådorna förorsakat vederbörande företag ytterligare skulle försvåras, om den utfallna skadeersättningen för lagret väsentligen bleve reducerad av skatter. Särskilt i sådana fall, då rörelsen bedreves av fysiska personer, för vilka den statliga inkomstskatten vore progressiv, framstode denna beskattning som obillig ur rättvisesynpunkt då ju beskattningen i ett dylikt fall ofta drabbade under flera år ackumulerad inkomst. Frågan torde lagtekniskt lämpligen böra

regleras genom antagande av en förordning med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar. Det i motionerna framlagda förslaget byggde i tillämpliga delar på samma principer som 1948 års förordning, och 6—10 §§ i förslaget vore helt likalydande med motsvarande författningsrum i denna. Självfallet skulle den av motionärerna föreslagna förordningen liksom ock de i förevarande proposition föreslagna bestämmelserna bli förenade med väsentligt mindre arbete för taxeringsmyndigheterna än 1948 års förordning, eftersom fråga endast vore om strängt begränsade undantagsfall av katastrofartad och liknande natur.

Till stöd för det i de likalydande motionerna I:335 och II:445 framförda yrkandet har erinrats om att vid framläggandet av förslag till 1948 års förordning i förevarande ämne framhållits, att de genom kriget minskade lagren under åren 1946 och 1947 i regel åter syntes ha nått normal storlek men att man syntes böra räkna med att lagren ånyo nedgått eller komme att nedgå på grund av den minskade import och ökade export, som det då rådande läget nödvändiggjorde. Dessa skäl syntes motionärerna allttjämt äga giltighet. Det rådde i världen en betydande varuknapphet på ett mycket stort antal områden. Vårt ekonomiska läge vore vidare allttjämt sådant, att ansträngningar måste göras för att öka vår export och samtidigt begränsa vår import. Enligt nationalbudgetdelegationens beräkningar hade under 1950 uppkommit en lagerminskning på 250 miljoner kronor mot en förutsedd ökning på 200 miljoner kronor. Det vore icke osannolikt att varuknappheten komme att framtvinga en fortsättning av denna tendens till lagerminskning. Under sådana förhållanden syntes det motionärerna, som om behov av en fortsatt rätt till fondavsättning för ersättande av normallager föreläge. Departementschefen anförde i propositionen nr 66 att en fortsatt rätt till avdrag för avsättningar till normallagerfonder skulle komplicera den föreslagna lagstiftningen om investeringskatten. Motionärerna funne för sin del uppenbart, att en sådan fortsatt rätt skulle befrämja de syften varpå förslaget till investeringskatt byggde. Utan en dylik rätt vore det sannolikt att många skattskyldiga — för att bevara det för lagerhållningen nödvändiga kapitalet — sökte förvärva varulager, som de under andra förhållanden icke skulle ha anskaffat. Resultatet bleve i så fall att efterfrågan på varor skulle stiga på konstlad väg.

Utskottets yttrande.

Genom förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder tillskapades en permanent lagstiftning angående avsättning till sådana fonder. I förordningen, som tillkom uteslutande i syfte att befordra konjunkturutjämningen, upptogos icke tidigare gällande bestämmelser om investerings-

fond för ersättande av förkrigslager. Ej heller medtogos i förordningen föreskrifter om s. k. eldsvådefond för inventarier. De bestämmelser, som i sistnämnda båda hänseenden gällt under krigsåren och tiden närmast därefter, erhöles en tillfällig förlängning genom förordningen den 4 juni 1948 (nr 278) med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m.

Enligt 1948 års förordning ägde skattskyldig vid beräkning av nettointäkt av rörelse under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1948—1950, njuta avdrag för belopp, som i enlighet med bestämmelserna i förordningen, av årsvinsten avsattes till investeringsfond för ersättande av normallager och till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier. I fråga om investeringsfond för ersättande av normallager fick avdraget för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande minskning av dold reserv i varulager i samband med lagerminskning från utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, till utgången av det beskattningsår varom fråga vore. Det skulle dock iakttagas att — med undantag för de fall där lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning — avdrag icke finge ske med större belopp än sjuttio procent av anskaffningskostnaderna för det avgångna lagret. I fråga om särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier fick avdraget icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 november 1950 hemställde Sveriges industriförbund m. fl. näringsorganisationer, att förordningen den 4 juni 1948 måtte utsträckas att gälla ytterligare under viss tid, förslagsvis tre år. Departementschefen har i den föreliggande propositionen förklarat, att han för sin del icke kunde finna, att situationen vore sådan, att det kunde anses tillräckligt motiverat att genomföra en prolongering av bestämmelserna i 1948 års förordning, i vad de avsåge avsättningar till normallagerfonder. Däremot syntes det rimligt att medgiva förlängning av bestämmelserna om rätt till avdrag vid taxering för avsättning till särskild investeringsfond i sådana fall, då inventarier förlorats till följd av eldsvåda eller därmed jämförlig anledning eller statligt förfogande. I enlighet härmed har i propositionen föreslagits att vad i förordningen den 4 juni 1948 (nr 278) stadgas angående rätt för skattskyldig att njuta avdrag för belopp, som av årsvinsten avsattes till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier, skall äga motsvarande tillämpning beträffande de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1951—1953.

Vad först angår de genom 1948 års provisoriska lagstiftning införda investeringsfonderna för ersättande av normallager anser utskottet i likhet med departementschefen att så pass lång tid numera förflutit sedan utgång-

en av beskattningsåret 1946, att det skulle te sig skäliggen omotiverat att nu medgiva skattefria fondavsättningar på grundval av de minskningar, som 1946 års lager må ha undergått. Utskottet delar sålunda departementschefens uppfattning, att en prolongering av bestämmelserna om normallagerfonder icke nu bör ske. I enlighet härmed avstyrker utskottet de likalydande motionerna I: 335 och II: 445, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om fortsatt tillämpning under ytterligare tre år av 1948 års förordning i dess helhet.

Beträffande bestämmelserna i 1948 års förordning angående rätt till avdrag vid taxering för avsättning till investeringsfond för ersättande av inventarier, som förlorats till följd av eldsvåda eller därmed jämförlig anledning eller statligt förfogande, har i propositionen framhållits, att för dylika fall otvivelaktigt förelåge ett behov av särskilda författningsbestämmelser jämväl för framtiden. På grund härav förordas, såsom ovan nämnts, att 1948 års lagstiftning i nu förevarande del förlänas fortsatt giltighet under ytterligare tre år. Departementschefen har anmärkt, att han därvid förutsatt att frågan om de permanenta bestämmelser, som i detta hänseende kunde erfordras, komme att upptagas vid den översyn av kommunalskattelagen, som 1950 års skattelagssakkunniga ha att verkställa.

Utskottet har för sin del icke något att erinra emot att de bestämmelser om skattefria fondavsättningar för förlorade inventarier, som gällt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1948—1950, skola äga tillämpning jämväl beträffande de beskattningsår, för vilka taxering verkställas åren 1951—1953. Utskottet tillstyrker sålunda det i propositionen framlagda förslaget härom. Till frågan om den författningstekniska utformningen av bestämmelserna återkommer utskottet i det följande.

Syftet med det i de likalydande motionerna I: 334 och II: 446 framställda yrkandet är, att bestämmelserna om rätt till skattefria fondavsättningar för genom eldsvåda o. dyl. förlorade inventarier skola utsträckas att gälla jämväl lagertillgångar, vilka gått förlorade genom liknande katastrofartade händelser. Till stöd för yrkandet — vilket avser en delvis annan fråga än den till vilken Kungl. Maj:t tagit ställning i den föreliggande propositionen — ha motionärerna framhållit bl. a., att de hittills gällande bestämmelserna om normallagerfonder — och dessförinnan bestämmelserna om investeringsfond för ersättande av förkrigslager — varit så utformade, att de kunnat fungera såsom ett slags eldsvådefond för lagertillgångar. Taxeringstekniskt hade detta uppnåtts därigenom, att den maximering i fråga om det avdragsgilla beloppets storlek, som i regel gällde vid avsättning till investeringsfond för normallager (förkrigslager), icke ägt tillämpning i sådana fall, då lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning. Då i den föreliggande propositionen icke föreslagits någon förlängning av bestämmelserna om normallagerfonder skulle, framhållas i motionerna, en företagare, som fått sitt lager förstört av t. ex. brand, kunna komma att få vidkännas en betydande beskattning för den utfallande skadeersättningen.

Behovet av särskilda regler, som möjliggöra skattefria fondavsättningar vid eldsvåda och liknande händelser, synes i huvudsak vara lika framträdande vid förlust av lagertillgångar som vid förlust av inventarier, även om det i något fall kan vara lättare att förnya ett lager än att återanskaffa en förlorad maskinpark. Fall torde otvivelaktigt förekomma, där avsaknad av möjligheten att göra skattefria fondavsättningar skulle kunna få till följd att en betydande del av den utbetalade skadeersättningen komme att konsumeras av skatter och att sålunda ersättningsanskaffningen äventyrades. Det behöver här endast erinras om att en eldsvåda kan inträffa vid en sådan tid på året att lagret icke hinner återanskaffas före beskattningsårets utgång. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra förorda, att den möjlighet till skattefria fondavsättningar för ersättande av genom eldsvåda och liknande händelser förlorade lagertillgångar, som hittills stått de skattskyldiga till buds, bibehålles jämväl under de beskattningsår, för vilka taxering verkställs under åren 1951—1953. Utskottet tillstyrker sålunda det i motionerna I: 334 och II: 446 framställda yrkandet härom.

Lagtekniskt kunde givetvis frågan lösas på det sättet, att riksdagen dels biföll det i propositionen framlagda författningsförslaget om fortsatt tillämpning i viss del av 1948 års förordning och dels antog en särskild författning om investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar. Ur praktisk synpunkt torde det dock vara lämpligare att sammanföra bestämmelserna i en förordning. Utskottet vill för sin del förorda att så sker. Den av utskottet föreslagna förordningen, vilken finnes intagen här nedan, skiljer sig från det av motionärerna framlagda förslaget huvudsakligen i följande två avseenden. Motionärerna ha föreslagit att avsättning skulle få ske till en gemensam fond för förlorade inventarier och lagertillgångar. I det av utskottet utarbetade förslaget har den hittillsvarande uppdelningen i en investeringsfond för inventarier och en fond för lagertillgångar bibehållits. I 2 § har utskottet upptagit en bestämmelse om att, såvitt angår tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen, avdraget icke får överstiga ett belopp motsvarande minskningen av dold reserv i varulagret under beskattningsåret. Denna spärrbestämmelse, som saknar motsvarighet i det av motionärerna framlagda förslaget, har tillkommit för att förhindra att en fondavsättning göres större än som betingas av lagstiftningens syfte. Övriga bestämmelser i författningsförslaget, vilka i huvudsak äro likalydande med motsvarande författningsrum i 1948 års förordning, torde icke kräva någon särskild motivering.

I detta sammanhang anser sig utskottet böra till behandling upptaga frågan, huruvida den av utskottet här ovan förordade lagstiftningen om skattefria fondavsättningar bör föranleda någon ändring i förordningen om investeringskatt. Enligt 8 § sistnämnda förordning medför avsättning till investeringsfond regelmässigt skyldighet att gälda sådan skatt. Undantag stadgas emellertid beträffande avsättning till särskild investeringsfond för

ersättande av förlorade inventarier. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 15 i anledning av propositionen nr 33 med förslag till förordning om investeringsskatt framhöll utskottet, att berörda undantagsbestämmelse bleve tillämplig allenast under förutsättning att riksdagen komme att bifalla den nu föreliggande propositionen nr 66. Godkänner riksdagen det av utskottet här nedan under punkten A) framlagda författningsförslaget kommer sålunda — om ingen ändring göres i investeringsskatteförordningen — avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier att kunna ske utan att skyldighet att erlagga investeringsskatt inträder, medan sådan skyldighet skulle komma att föreligga beträffande avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar. Bestämmelserna om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för nu ifrågavarande fondavsättningar ha i båda fallen tillkommit för att förhindra obilliga verkningar av beskattningsreglerna. Med hänsyn härtill och då fondavsättning endast kan förekomma i vissa katastroffall, vilka ligga helt utanför den skattskyldiges egna åtgöranden, finner utskottet rimligt att jämväl avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar skall få ske utan att föranleda skyldighet att gälda investeringsskatt. Utskottet föreslår härav betingad ändring av 8 § investeringsskatteförordningen.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 66 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, i anledning av propositionen och de likalydande motionerna I: 334 av herrar Velander och Werner samt II: 446 av herr Hagberg i Malmö m. fl. antaga följande

Förslag

till

förordning med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1951—1953, äger skattskyldig njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar.

2 §.

Avdrag enligt 1 § må för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier eller för tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen, som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning.

Såvitt angår tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen, må avdraget icke heller överstiga ett belopp, motsvarande minskningen av dold reserv i varulagret under beskattningsåret. Vid beräkning av den dolda reserven må, om prisstegring å lagret ägt rum under beskattningsåret, lagret vid beskattningsårets ingång upptagas till återanskaffningsvärdet vid beskattningsårets utgång.

3 §.

Investeringsfond må jämlikt denna förordning tagas i anspråk under visst beskattningsår för ändamål, varom här nedan sägs:

särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier: för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret; samt

särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar: för nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar, i den mån tillverkningen eller anskaffningen innefattar lagerökning under året.

4 §.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 3 § avsedd avskrivning å inventarier eller nedskrivning å varulager med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall så anses, som om den ifrågavarande tillgången i beskattningsavseende avskrivits eller nedskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

5 §.

Hava till investeringsfond avsatta medel icke tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, skola medlen upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse för nämnda beskattningsår. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året för det antal taxeringsår som förflutit efter det, då avdraget för avsättningen skett, till och med det då beloppet taxeras.

Vid den taxering, då återföring till beskattning sker, må varken nettointäkten eller den till kommunal inkomtskatt uppskattade inkomsten av den

förvärvskälla, varom fråga är, upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningen jämte ränta.

6 §.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk i annan ordning än i 3 § sägs, eller har skattskyldig trätt i likvidation, skola till fonden avsatta medel återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder fonden tagits i anspråk eller beslutet om likvidationen fattats. Till beloppet skall därvid läggas ränta enligt i 5 § angivna grunder, dock att i fall av likvidation räntan skall beräknas efter endast två procent.

Vid återföring av medel till beskattning enligt första stycket skall vad i 5 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Vid tillämpning av denna förordning skola tidigare till investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsättningar.

8 §.

Har taxeringsnämnd påfört taxering enligt 5 eller 6 §, skall taxeringsnämndens ordförande i förekommande fall lämna taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där taxering bör äga rum, erforderliga meddelanden till ledning vid taxeringen inom dessa distrikt.

9 §.

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling.

10 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med denna förordnings ikraftträdande skall följande iakttagas:

Har avsättning av medel till investeringsfond enligt denna förordning icke skett i balansräkningen för det beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1951, må såsom fondavsättning godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skall göras av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat disponeras för det ändamål, var till fon-

den jämlikt 3 § må tagas i anspråk. Förklaring som nu sagts jämte uppgift enligt 9 § må avgivas till taxeringsnämnd, innan denna fattat beslut rörande taxeringen, eller till prövningsnämnd i samband med besvär inom den i 119 § taxeringsförordningen angivna tiden.

B) att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 30 mars 1951 (nr 151) angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringskatt).

Härigenom förordnas, att 8 § förordningen den 30 mars 1951 angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringskatt) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

Av utskottet föreslagen lydelse:

8 §.

Beträffande avsättning till investeringsfond utgöres det till investeringskatt beskattningsbara beloppet av det belopp, varmed avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt medgives för avsättning till annan investeringsfond än särskild fond för ersättande av förlorade inventarier.

Beträffande avsättning till investeringsfond utgöres det till investeringskatt beskattningsbara beloppet av det belopp, varmed avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt medgives för avsättning till annan investeringsfond än särskild fond för ersättande av förlorade inventarier och särskild fond för ersättande av förlorade lagertillgångar.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1951.

C) att de likalydande motionerna I: 335 av herrar Domö och Svärd samt II: 445 av herr Birke m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 april 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Velandcr, Falk*,
Ramberg, Niklasson*, Wehtje, Einar Eriksson, Werner och Spetz samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Jonsson i Skedsbygd,
Orgård, Kristensson i Osby, Hagberg i Malmö, Persson i Svensköp*, Olofs-
son, Sjölin*, Kärriander och Henriksson.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.